

SİYASET SOSYOLOJİSİ
DEVLETLER, SİVİL TOPLUMLAR VE KÜRESELLEŞME

Siyaset Sosyolojisi

Thomas Janoski, Robert Alford, Alexander Hicks, Mildred A. Schwartz

Orijinal Künye: *The Handbook of Political Sociology / States, Civil Societies and Globalization*, Cambridge University Press, 2005

Çevirenler: Ajdan Küçükçiftçi, Ahsen Yalvaç, Bahar Kınacı, Burak Otluoğlu, Ceren Kuşçuoğlu, Doğuş Özdemir, Duygu Tanış, Elçin Deniz Ela, Ezgi Pınar, Fatih Kocaman, Gülgün Küçükören, İmren Cerit, İsmail Karatekin, Koray Büyüktuncer, Macide Ö. Karaduman, Mehmet Sait Türk, Olcay Sevimli, Öykü Terzioğlu, Sevim Özdemir, Sibel Dinçel, Sinem Mengi, Soner Torlak, Tuğçe Kılınç, Yasemin Koç

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. Baskı: Eylül 2010, Ankara

2. Baskı: Eylül 2013, Ankara

3. Baskı: Ekim 2022, Ankara

Phoenix Yayınevi - 245

ISBN No: 978-605-5738-60-0

Phoenix Yayınevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@phoenixkitap.com

http://www.phoenixkitap.com

Baskı

Ankamat Matbaacılık Sanayi Tic.Limited Şirketi

Sertifika No: 46700

1344. Cadde No: 60

İvedik Organize Sanayi Bölgesi

Yenimahalle – ANKARA

Tel: (0.312) 394 54 94 – 95

Dağıtım:

Siyasal Dağıtım

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

SİYASET SOSYOLOJİSİ
DEVLETLER, SİVİL TOPLUMLAR VE KÜRESELLEŞME

İçindekiler

GİRİŞ

Yeni Bin Yılda Siyaset Sosyolojisi 9
Alexander M. Hicks, Thomas Janoski ve Mildred A. Schwartz
Çeviren: *Elçin Deniz Ela ve Soner Torlak*

1. KISIM

SİYASET SOSYOLOJİSİ KURAMLARI 17

1. BÖLÜM

Kural Koyma, Kurallara Karşı Gelme ve İktidar 19
Frances Fox Piven ve Richard A. Cloward
Çeviren: *Sibel Dinçel*

2. BÖLÜM

Siyaset Sosyolojisinde Yeni-Çoğulculuk ve Yeni-İşlevselcilik 51
Alexander Hicks ve Frank J. Lechner
Çeviren: *Macide Ö. Karaduman*

3. BÖLÜM

Siyaset Sosyolojisinde Sosyal Çatışma Kuramları 75
Axel van den Berg ve Thomas Janoski
Çeviren: *Öykü Terzioğlu, Fatih Kocaman, Burak Otluoğlu*

4. BÖLÜM

Devlet Merkezci ve Siyasal Kurumsal Teori: Geçmişe ve Bugüne Bakış 109
Edwin Amenta
Çeviren: *Ezgi Pınar*

5. BÖLÜM

Kültür, Bilinç, Siyaset 135
James M. Jasper
Çeviren: *Elçin Deniz Ela*

6. BÖLÜM

Siyaset Sosyolojisinde Feminist Kuramlaştırma ve Feminizmler 163
Barbara Hobson
Çeviren: *Elçin Deniz Ela*

7. BÖLÜM

Post-yapısalcı Söylem Teorisi: Foucault, Laclau, Mouffe ve Žižek 187
Jacob Torfing
Çeviren: *Ajdan Küçükçiftçi*

8. BÖLÜM

Siyaset Sosyolojisinde Akılcı Seçim Kuramları 211
Edgar Kiser ve Shawn Bauldry
Çeviren: *Ceren Kuşçuoğlu*

9. BÖLÜM

İrk ve Devlet Kuramları..... 231
David R. James ve Kent Redding
Çeviren: *Bahar Kınacı*

2. KISIM

SİVİL TOPLUM: SİYASAL EYLEMİN KÖKLERİ VE SÜREÇLERİ 249

10. BÖLÜM

Para, Katılım ve Oylar 251
Jeff Manza, Clem Brooks ve Michael Sauder
Çeviren: *Koray Büyüktuncer – İsmail Karatekin*

11. BÖLÜM

Kamuoyu, Siyasi Tutumlar ve İdeoloji 283
David L. Weakliem
Çeviren: *Duygu Tanış*

12. BÖLÜM

Karşılaştırmalı Bakış Açısıyla Milliyetçilik..... 309
Liah Greenfeld ve Jonathan Eastwood
Çeviren: *Ceren Kuşçuoğlu*

13. BÖLÜM

Siyasi Partiler: Toplumsal Tabanları, Örgütler ve Çevre 333
Mildred A. Schwartz ve Kay Lawson
Çeviren: *Elçin Deniz Ela*

14. BÖLÜM

Örgütlü Çıkar Grupları ve Politik Ağlar 361
Francisco J. Granados ve David Knoke
Çeviren: *Mehmet Sait Türk*

15. BÖLÜM

Şirket Denetimi, Firmalararası İlişkiler ve Şirket İktidarı..... 391
Mark S. Mizruchi ve Deborah M. Bey
Çeviren: *Sinem Mengi*

16. BÖLÜM	
Toplumsal Hareketler ve Toplumsal Değişim	419
<i>J. Caig ve William Form</i>	
Çeviren: <i>Olca Sevimli</i>	
17. BÖLÜM	
Haber Medyasının Siyasal Bir Sosyolojisine Doğru	447
<i>Michael Schudson ve Silvio Waisbord</i>	
Çeviren: <i>Ceren Kuşçuoğlu</i>	
3. KISIM	
DEVLET VE GÖRÜNÜMLERİ	467
18. BÖLÜM	
Avrupa'da Devlet Oluşumu ve Devlet Kuruluşu	469
<i>Thomas Ertman</i>	
Çeviren: <i>Sevim Özdemir - Olca Sevimli</i>	
19. BÖLÜM	
Demokrasiye Geçişler	493
<i>John Markoff</i>	
Çeviren: <i>Yasemin Koç</i>	
20. BÖLÜM	
Devrimler ve Devrimci Hareketler	519
<i>Jeff Goodwin</i>	
Çeviren: <i>Soner Torlak</i>	
21. BÖLÜM	
Rejimler ve İhtilaf	545
<i>Charles Tilly</i>	
Çeviren: <i>Doğuş Özdemir</i>	
22. BÖLÜM	
Neo-Korporatizmin Teori ve Pratikleri	571
<i>Wolfgang Streek ve Lane Kenworthy</i>	
Çeviren: <i>Ahsen Yalvaç</i>	
23. BÖLÜM	
Yirminci Yüzyıl ve Ötesinde Gayridemokratik Siyaset	595
<i>Vivien Brachet-Márquez</i>	
Çeviren: <i>İmren Cerit - Soner Torlak</i>	
24. BÖLÜM	
Devlet Bürokrasisi: Siyaset ve Politikalar	627
<i>Charles Tilly</i>	
Çeviren: <i>Ceren Kuşçuoğlu</i>	

4. KISIM	
DEVLET POLİTİKASI VE YENİLİKLER	657
25. BÖLÜM	
Refah Devleti ve Kamu Politikası Üzerine Karşılaştırmalı ve Tarihsel Çalışmalar.....	659
<i>Alexander Hicks ve Gosta Esping-Andersen</i>	
<i>Çeviren: Ceren Kuşçuoğlu</i>	
26. BÖLÜM	
Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Devlet Politikaları.....	681
<i>Joya Misra ve Leslie King</i>	
<i>Çeviren: Elçin Deniz Ela</i>	
27. BÖLÜM	
İrkçi Politikaların Siyaseti.....	709
<i>Kent Redding, David R. James ve Joshua Klugman</i>	
<i>Çeviren: Ceren Kuşçuoğlu</i>	
28. BÖLÜM	
Savaş, Militarizm ve Devletler: Siyaset Sosyolojisinin Kavrayışları ve Kör Noktaları	737
<i>Gregory Hooks ve James Rice</i>	
<i>Çeviren: Elçin Deniz Ela</i>	
5. KISIM	
KÜRESELLEŞME VE SİYASET SOSYOLOJİSİ.....	763
29. BÖLÜM	
Küreselleşme.....	765
<i>Philip McMichael</i>	
<i>Çeviren: Gülgün Küçükören</i>	
30. BÖLÜM	
Küresel Kapitalizmde Devletin Ekonomik ve Sosyal Politikası	791
<i>Evelyne Huber ve John D. Stephens</i>	
<i>Çeviren: Olcay Sevimli - Soner Torlak</i>	
31. BÖLÜM	
Göç ve Ulusal Entegrasyon Politikaları	821
<i>Thomas Janoski ve Fengjuan Wang</i>	
<i>Çeviren: Ceren Kuşçuoğlu</i>	
32. BÖLÜM	
Karşı-Hegemonik Küreselleşme:	
Çağdaş Küresel Politik Ekonomide Ulusaşırı Toplumsal Hareketler	853
<i>Peter Evans</i>	
<i>Çeviren: Tuğçe Kılınç</i>	
KAYNAKÇA	873
DİZİN	999

GİRİŞ

Yeni Bin Yılda Siyaset Sosyolojisi

Alexander M. Hicks, Thomas Janoski
ve Mildred A. Schwartz

Modern siyaset sosyolojisi bir yüzyıldan fazladır var olsa da, İkinci Dünya Savaşı sonundaki zafer ile Vietnam Savaşı karşıtı hareketler arasındaki on yıllarda kendini bulmuştur. Siyasi araştırmaların yönünü belirlemede özellikle önemli olan ve diğerlerinden farklı olarak “siyasetin toplumsal temelleri”ne odaklanan Seymour Martin Lipset’in *Politik İnsan’ı* (1960) yirmi ülkede yayımlanmış ve *Sosyal Bilimler Atf Endeksi* tarafından bir “atf klasığı” kabul edilmiştir. Siyasetin toplumsal temellerinin dönüştürücü potansiyelleri, William G. Domhoff’un ilgiyi kapitalist iktidara yönelten *Amerika’yı Kim Yönetiyor?’u* (1967); William Gamson’ın iktidarın çıkar gruplarından toplumsal hareketlere kadar değişen popüler dayanak noktalarına dikkat çeken *Toplumsal Protesto’nun Stratejisi* (1975); ve James Petras ve Maurice Zeitlin’in işgücü hareketlerinin politikasına ilgi uyandıran *Latin Amerika: Reform ve Devrim’iyle* çoğulcu kuramsal gelenekten uzaklaşarak yeniden yönlendirilmiştir. Devlet merkezli kurumsallaşmanın 1980’lerdeki tırmanışı Peter Evans, Dietrich Rueschemeyer ve Theda Skocpol tarafından hazırlanan *Devleti Geri Getirmek* (1985) ile siyaset sosyolojisine çok önemli bir etkide bulunmuştur. Bu dönemin çalışmaları ortak olarak, siyasal yöntemler ve sonuçlarının toplumsal sınırlamaları ile devlet yapılarının farklı ülkelerde çeşitli sonuçlara nasıl yol açtığına değinmişlerdir.

1980’lerin başından beri, siyaset sosyolojisi Michael Foucault (1979, 1980, 1998a, 1998b) ve diğer post-yapısalcı veya kültürel eksenli kuramcıların; feminizmin (Butler,1990; Hobson, 1990; Hobson ve Lindholm,1997; Young, 1990), modernleşme kuramının (Goldberg, 2002; Omi ve Winant, 1994; Winant, 2001); akılcı seçim kuramının (Coleman, 1966; Hechter, 1987; Lage ve Garrett, 1985, 1987; North, 1990; Tsebellis, 1990, 1999; Wallerstein 1999) benzersiz ve etkili bakış açılarını da içermeye-

ye başlamıştır. Diğer bakış açıları ile birlikte bunların tümü çoğulcu, politik/ekonomik ve devlet merkezli kuramların kuramsal baskınlığını sarsmıştır.

Bugün siyaset sosyolojisi, sosyolojinin en önemli alanlarından biri olarak göze çarpmaktadır. Yayımlanmış makalelerinin ve kitaplarının paylaşımı etkileyicidir. Örneğin; 1999'da *American Journal of Sociology* ve *American Sociological Review*'daki makalelerin yüzde 17 ila 20'si ve Amerikan sosyolojisinin en önemli eleştiri dergisi olan *Contemporary Sociology* tarafından incelenen kitapların yaklaşık yüzde 20'si siyaset sosyolojisi ile ilgilidir. Aralarında Seymour Martin Lipset, William Gamson ve Jill Quadagno'nun da bulunduğu pek çok siyaset sosyologu, Amerikan Sosyoloji Birliği'nin (ASA) başkanı olarak hizmet vermişlerdir. ASA'nın siyaset sosyolojisi bölümü ortalamanın üstündeki bir oranda üye çekmeye devam etmektedir¹. Tüm canlılığına rağmen bu alan, değişkenliğini sürdürmekte, aşağıdaki yöntemler ve kuramsal dönüşümlerle hareketle geçirilmektedir.

Öncelikle devlet ve ardından siyaset merkezli olmasına rağmen Theda Skocpol ve diğerlerinin (örn; Evans, Rueschmeyer, ve Skocpol, 1985; Skocpol, 1979, 1992) birlikteliğinde oluşturulan kuram, siyaset sosyolojisine bir hayli dikkat çekmiş, bu son yirmi yılda çoğulcu politik/ekonomik ve elitist kuramsal geleneklerdeki yeni gelişmelerin hızı büyük ölçüde azalmıştır. Benzer bir gizlilikle siyasal alana (Burstein, 1991; Knoke ve diğerleri, 1994) ve sivil topluma (Hall, 1995; Jacobs, 2002; Janoski, 1998; Keane, 1988) dönük yeni yaklaşımlar siyaset sosyologlarınca yaygın kabul görmeksizin ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler, zamanın, daha yapay kuramlar üreterek kuramsal çalışmaların ayrıştırılmasındansa; sivil toplum, siyasal alan, gönüllü birlikler, toplumsal hareketler, çıkar grupları ve devleti daha anlamlı kuramsal ilişkilere sokarak olgunlaştığını göstermektedir.

İkinci olarak, her ne kadar basılı ve elektronik medya derinlemesine araştırılrsa da, bu müesseseler siyaset sosyolojisi ile yeterince bütünleşmemiştir. Siyaset sosyolojisi sık sık kitle iletişim araçlarından bahsetmiş olsa da, siyasi adaylar, seçimler, ideolojiler, yasama, politikanın yürütülmesi ve değerlendirilmesi üzerinde güçlü ama her zaman açık etkilere sahip olamayan kapalı bir kuvvet olan medyayı kendi kuramıyla bütünleştirmede başarılı olamamıştır. İtalya'da Başbakan Silvio Berlusconi örneğindeki gibi, siyasi partilerin ve adayların kitle iletişim araçlarını kontrol ettiği yerler dışında, kitle medyasının etkileri çoğunlukla dolaylı, açık ve en azından sürekli olarak hiçbir partinin lehinde değildir. Ancak kitle iletişim araçları, sadece haberler ve görüşlerin bulanık bir süzgeci değil, aynı zamanda birer siyasi aktördür. Özellikle karşılaştırmalı çalışmalarda kitle iletişim araçlarının deneysel araştırmalarla bütünleştirilmesi, kamusal alana etkisi açısından kitle medyasının rolünün kavranmasında oldukça önemlidir. (Keane, 1991; Kellner, 1990; Schudson and Waisbord, Bölüm 17; Wheeler, 1997).

¹ 2003 yılında bütün bölümler için 463 olan ortalamayla karşılaştırıldığında üye sayısı 560 civarında kalmış durumdadır. Dobratz ve diğerleri (2002b) de *Annual Review of Sociology*'deki makalelerin büyük bir yüzdesinin siyaset sosyolojisi başlığı üzerine olduğunu bildirmektedir.

Üçüncü olarak, siyaset sosyolojisindeki bazı yöntem eksenli yan kuramların yeterince üzerinde durulmamıştır. Kamuoyu, kitle iletişim araçlarının sadece dışarıda ne olduğunu göstermesinden ziyade içeriğine ve toplumsal bilgi ağına yönlendirilmelidir (Burstein, 2003; Gamson, 1992; Huckfeldt ve Sprague, 1995). Siyasal müzakere kuramları, özellikle küçük grup demokrasilerinin etkisinin anlaşılmasında kesinlikle daha güçlü bir rol oynamalıdır (Bohman, 1996; Fishkin, 1991; Fishkin ve Laslett, 2003; Habermas, 1984, 1987, 1996). Demokrasinin yöntem kuramları, siyasi partilerin ve ticaret birliklerinin dönüşümü, politik kimliklerin çoğullaşması ve değişiminde olduğu gibi çapraz ayrımlara yol açan gönüllü grup bölünmesi (Manza, Brooks ve Sauder, Bölüm 10, ve Schwartz ve Lawson, Bölüm 13, bu sayı) dâhilinde de önem arz eder. Siyasal mekanizmaları içeren yapısal ve yöntemsel tanımlamalar daha çok gündeme getirilmeli ve kültürel tanımlamaların büyüyen alanı bu birleşimle bütünleştirilmelidir (Diamond, 1999; Fung ve Wright, 2003; McAdam, Tarrow ve Tilly, 2001; Mutz ve Martin, 2001; Tilly, 2003).

Dördüncü olarak, küreselleşme karşıtı hareketler yazınında kullanıldığı gibi iki çok farklı alan - "tüm politikalar yereldir" ve "tüm politikalar küreseldir"- arasındaki kavramsal uçurum, belki de "Küresel düşün, yerel davran" (örn; Khagram ve diğerleri, 2002; bkz. Bu kitaptaki McMichael ve Evans bölümleri {Bölüm 30 ve Bölüm 32}) siyasi sloganıyla birbirine bağlanmalıdır. William Gamson'ın *Siyaseti Konuşmak*'ındaki (1992) siyaset ve komşuluk siyasetinin kentsel ve yerel çalışmalarına daha fazla dikkat gösterilmelidir (Ayrıca bkz. Berry ve diğerleri, 1993). Bu kuramları bütünleştirmek için Immanuel Wallerstein'ın *Modern Dünya Sistemi* (1989) ve Michael Hardt ve Antonio Negri' nin *İmparatorluk* eserlerinde olduğu gibi çeşitlilikle yaklaşılarak orta yolların bulunması gerekmektedir. Nihayetinde, doğrudan yerel olan ve küresel olanı birbirine bağlama çabaları (örn. Fourcade-Gourinchas ve Babb, 2002; Hay, 2001; Ranney, 2003) teşvik edilmelidir.

Beşinci olarak, bazen reddedilse de, siyasal iktidar dönemleri de siyasi çalışmaları etkilemektedir. Bir yandan sağ ya da solun güçlü olmasına bağlı olarak siyaset ve politikaların kendileri değişirken, diğer yandan toplumsal ve politik üstünlük, toplumdaki demokratik ilerlemeler ve refah devleti uygulamalarından, özelleştirme ve piyasa usullerine doğru kayabilmektedir. Bu durum, sağ ve sol yanlı eğilimlerin sırasıyla 1960'lar, 1980'ler ve 1990'ların başındaki gibi siyaset ilmine etkisiyle, siyasi araştırmalarda salınma yol açmaktadır (örn., bkz. Hunter, 1991, "kültür savaşları" konusunda; Linz ve Stepan, 1978a, 1978b ve Diamond ve diğerleri, 1988, "demokratikleşmenin devreleri"). Bununla birlikte genişleyen refah devletini açıklama konusundaki arzu, refah devletindeki gerilemeyi kuramsallaştırma ve açıklama hevesindeki nispi eksiklikle zorlukla eşleşmektedir (Korpi ve Palme, 2003; Pierson, 2001). Dahası, toplumsal harekete ilişkin araştırmalar, sivil haklar hareketleri konusunda, yeni sağ/aşırı tutucu ve neo-liberalizm hareketlerinden daha gayretli görünmektedir. Dini haklara dönük hareketlilik sosyologların hala fazlaca ilgisini çekmektedir (örn., Diamond 1995; Liebman ve Wuthnow, 1983; Luker, 1984; Marshall, 1994). Gerçekten neo-liberal hareketin sosyolojik çalışmaları, gelişmekte olan akademik bir küçük ev endüstrisini andırmaktadır (örn., Campbell

ve Pederson, 2001; Fourcade-Gourinchas ve Babb, 2002; Simmons, Garrett ve Dobbin, 2003; Swank,2003).

Altıncı olarak, post-yapısalcı ve post modern kuramlar ile “siyasal”ın feminizme doğru genişlemesinin etkileri, iktidar kavramını, resmi politik kurumlardan, sıklıkla piyasa ve özel çevrelerle etkileşen enformel siyasal süreçlere doğru genişletmiştir (Dryberg, 1997; Foucault, 1979,1980, 1984, 1991; Torfmg, 1999). Post-yapısalcı ve post-modern yazarlar aynı zamanda nesnelliği sorgulamışlar ve deneysel sosyoloji alanının (hiç değilse herhangi bir kuramsal/deneysel uygunluk gözetilerek), bazen kuramsal gerçekçilik olasılığını reddetme derecesine ve kuramsal sahalarla ilgili açıklamalarını değiştirmesine göre özel bir durum olarak yorumlanması gerektiğini aktarmışlardır. Bu yazarlar, siyasetin daha önce ihmal edilmiş bakış açılarını ortaya çıkararak siyaset sosyolojisini neredeyse bütün sosyolojiyle eşitlemişlerdir. Buna rağmen, her şey siyasi olduğunda, siyaset sosyolojisi dağınık ve odaksız bir hale gelmektedir. Araştırmacılar, özellikle siyasetin geniş kapsamlı “toplumsal dayanak noktalarını” arayanlar, doğal olarak siyasete sınırlar konulmasına muhalif olsa da, siyaset sosyolojisini nelerin oluşturduğunun belirlenmesinde yeni açılımlar gereklidir. Kuramsal sahaların azalması (zamanla bir kaybolma noktasına doğru) sosyolojinin öz yaşam öykücülüğü yayıncılık ve tanımlayıcı tarihçilikten ayrılan özelliğini bulanıklaştırırken, kuramsal gerçekçiliğin yadsınması sosyolojiyi ve yazınsal kurgusunu birleştirir.

Yedinci olarak, gelenekler sosyolojik açıklamaların her zaman ana dayanağı olmuşsa da, yeni sorgulamalar alternatif bakış açılarından doğmuştur. Son yıllarda, ekonomistler ve siyaset bilimcileri, geleneklerin düzenlenmesi ve kurumsal bağlamda hareketlilik için akılcı seçim kuramına başvurmaktadır (Booth, James ve Meadwell, 1993; Hardin, 1995; Kisser ve Bauldry, Bölüm 8; Knight ve Sened, 1995; Lewin, 1988, 1991; North, 1990; ve Tsebelis, 1990). Üstün sözcülüğüyle Nobel ödülü alan Douglas North tarafından güçlendirilen *The Journal of Institutional and Theoretical Economics* bu çabaların öncüsüdür. Siyaset sosyologları geleneksel kurumların varlığını doğrulamak ve tanımlamanın ötesinde, kendi yaratıcılık ve dönüştürücülüklerini açıklamaya (Brinton ve Nee, 1998; Steinmo, Thelen ve Longstreth, 1992) doğru hareketlendirilmektedir, hislerin siyasi sonuçlara nasıl etki ettiğini incelemek gibi (Goodwin, Jasper ve Poletta, 2001; Hochschild, 1983). Bununla beraber, gelenekler üzerine, daha kuramsal ve birikimli çalışmalara hala ihtiyaç duyulduğu görülmektedir (Boudon, 2003).

Bu değişim girdabının ortasında, siyaset sosyolojisi olarak adlandırılan birbirinden tamamen farklı yan alanlar ailesini sınyayabilecek ve bütünleştirecek entelektüel araçlara ihtiyaç vardır (Turner ve Power, 1981). Böyle bir inceleme şu dört şeyi yapmaya ihtiyaç duyar: (1) farklı katılımları siyaset sosyolojisi alanında bir araya getirmek ve onları açık bir kavramsal çatı içine yerleştirmek, (2) siyaset sosyolojisi kuramlarındaki yeni gelişmelerin, olayları görme biçimlerindeki gözlem farklılıkları açısından meydana gelen parçalanmalarını sentezlemek, ya da en azından dengelemek; (3) siyasetin sosyolojik izahatını, devletin toplumsal temeli ve başarıları için “sivil toplum”un kilit bakış açısı olarak tanımlanmasını genişleterek, “siyasetin

toplumsal tabanları” ve devlet kurumlaştırması doğrultusunda sağlamlaştırmak ve (4) genişleyen küreselleşme ve egemenlik kuramlarını birleştirmek.

Kısmen Amerika Sosyoloji Derneği’nde 1998’de düzenlenmiş olan “Siyaset Sosyolojisi’ne Bakışlar” toplantıları ve kısmen de “Siyaset Sosyoloji Kuramları” üzerine 2001 tarihli bir konferansa dayanan Siyaset Sosyolojisi El Kitabı’nı, siyasetin sosyolojik yorumuna yeniden yön vermenin bir aracı olarak sunuyoruz. Bu kitabın sadece yeni bir yön vermek yoluyla değil siyaset öğrencilerine önceden özümsemiş literatürden çıkarılan yaratıcı anlayışlarla enerji sağlamak vasıtasıyla siyasal yorumları geliştirebileceğine de inanıyoruz.

Öte yandan siyaset sosyolojisi, yeni binyıldaki bazı kuramsal yönelimlere de işaret etmektedir. En etkili kuramların, araştırmacıların bu kitap dâhilinde sorulan sorulara verdikleri yanıtları bundan böyle görünür biçimde içereceğini tahmin ediyoruz. Çatışmacı elit kuramları ile siyasal nüfuz dâhilindeki yeni çoğulculuk arasındaki aşikâr çelişkiyi nasıl çözeriz? Medyayı hangi yollarla, sadece medyanın nasıl işlediğine ilişkin bir kuram değil de siyaset sosyolojisinin merkezi bir parçası haline getiririz? Kültürü önceden üzerinde toplumsal eylemin toplumsal-ilişkisel ya da yapısal kavrayışlarının baskın olduğu siyaset sosyolojisinin içine en uygun biçimde nasıl katarız? Analitik araçlar ile akılcı seçime ilişkin müstakil anlayışı, eyleme dair kültürel ve akılcı-olmayan motivasyonlar ve çerçeveler olmaksızın nasıl bir araya getiririz? Siyasal süreçleri anlamak üzere, tarihsel ve kurumsal özgünlüklere hassas orta ölçekli kuramları ve mekanizmaları nasıl geliştiririz? Yerel ile küresel olanı anlamlı bir biçimde nasıl bir araya getiririz? Siyasal iktidarın Sol, Merkez ve Sağ arasında devretmesine karşın sahanın odağını nasıl dengeleriz? Acil ve somut bir siyasal fenomeni açıklamak üzere kullanışlı olan iktidara dair bir bakış açısını nasıl geliştiririz? Katmanlaşma siyaseti, onun taraflarını ve küreselleşen, yaşlanan ve çevresel açıdan giderek daralan yeni dünyadaki kurumları nasıl değiştiririz? Sivil toplumdaki kurumlara dair kuramı, akılcılık ve duygu, eylem ve gelenek, kültür ve toplumsal yapıya dair bakış açıları vasıtasıyla nasıl aydınlatırız?

Bu soruları yanıtlamaya çalışmış olan siyasal kuramlar dört yönde gelişecek gibi görünmektedir: (1) hem akılcı faillik hem de kültürü kurumların kavramsallaştırılması ve analiziyle bir araya getirmek; (2) dışlamalar yaratacak biçimde herhangi bir tekil statü ya da sınıf kategorisine öncelik vermemek, bunun yerine siyasetin toplumsal zemininin daha karmaşık bir kuramını yaratmak üzere bazı statü ve sınıf gruplarına odaklanmak; (3) failliğin ve mikro-toplumsal mekanizmaların, demokrasiye, müzakereye ve medyaya ilişkin süreç kuramlarının ve de siyasetin ilkel-siyasal grupları nasıl daha doğrudan siyasal aktörlere dönüştürdüğünün gelişimine odaklanan siyaset sosyolojisi çalışmaları ortaya koymak; ve (4) toplumlar dâhilindeki dağılmış ve şebekeleşmiş iktidara ilişkin kavramlar geliştirmek ve küreselleşmiş dünyadaki kültürel, askeri, ekonomik ve siyasal güçleri sınırlar ötesinde ele almak.

Bizler çalışmamıza bu soruların nasıl bir baskı oluşturduğunun bilincinde olarak, bu soruların bağlantılı kuramsal iddialarıyla birlikte ancak bu el kitabının sınırları dâhilinde kesin cevaplar sunacağımız illüzyonuna da kapılmaksızın başla-

dık. Bizler, saydığımız bu dört hedefin –kapsayıcı bir çerçeve sağlamak, sentez imkânlarını düşünmek, toplumsal temelleri sağlamlaştırmak ve küresel olanı dahil etmek hedeflerinin– mütevazı ve gerçekçi olabilmelerini umuyoruz. Çalışmamızın kullanılabilirliğini değerlendirecek olanın eninde sonunda yine okurlar olduğunu düşünerek hedeflerimizi ve onları nasıl yerine getirdiğimizi özetleyerek bitirelim.

İlk hedefimiz, siyaset sosyolojisi olarak adlandırılabilir olan bütün kuramları ve müstakil alanları bir el kitabının çatısı altında bir araya getirmektir. İşe yerleşik ve çekişen kuramları –yeni-çoğulculuk, yeni-işlevselcilik, çatışma ve ekonomi politik ile kurumsalcı ve devlet-merkezli kuramları– ele alarak başladık. Bunların yanı sıra, giderek daha etkili hale geleceklerini tahmin ettiğimiz, kültür kuramları, söylev kuramları, feminist kuramlar, ırkçı kuramlar ve akılcı seçim kuramlarının iddialarına da yer verdik. Durduğumuz müstakil alan bize toplumsal hareketler, barış ve çatışma, ırksal ve etnik çalışmalar ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyete dair birbirine bitişik sosyolojik alt disiplinlere bakabilmemize imkân tanıdı. Aynı zamanda yine bitişik disiplinlerdeki, özellikle de siyaset bilimindeki gelişmelere de dikkat çektik. Sonuç olarak sivil toplumun, kamuoyundaki toplumsal yarılmalardan kamuyu seferber etmeye dönük örgütlü çabalara ve devleti etkilemeye uzanan sivil toplumun görünümüne sekiz bölüm ayırdık. On bir bölüm ise bütün biçimleri ve dönüşümleriyle devlete ve devletin toplumsal refah, toplumsal cinsiyet ve askeri operasyonlara olan etkilerine ayrıldı. Kitabın dört bölümden oluşan en kısa kesiti ise devletler arası ilişkiler değiştiğinde ve insan ve sermaye hareketleri devletin sınırlarından taşıkça araştırmacıların ilgisinin de artmasının beklendiği bir alan olan küreselleşmeyi ele alıyor. Bazı başlıklar her ne kadar mümkün olduğu kadar bütünlüklü biçimde değerlendirilmemiş ve bazı tartışmalı ve dikkate değer başlıklar kitaba dâhil edilememiş olsa da, bizler, kitabın kapsamının ilk hedefimizi büyük ölçüde gerçekleştirdiğini düşünüyoruz.

İkinci hedefimiz, olası bir birleştirmeyi muhtemel gören bir gözle bakarak bir-biriyle ilişkili kuramları bir araya toplamaktır. Bu, siyaset sosyolojisindeki bütün kuramsal girişimlerin altında iktidara ilişkin bir kavramsallaştırmanın yattığını kabul etmemizi gerektiriyordu. Her ne kadar, Piven ve Cloward'ın bizlere iktidarın –din, aile, çalışma, medya ve diğer kültürel güçlere göre– başat bir süreç olduğu kurumsal biçimler sunmak vasıtasıyla yaptığı gibi, siyasal iktidarı sadece devletin ya da onun organlarının faaliyetleri olarak görmekten uzak dursak da odak noktamızı devlet üzerine kurmayı sürdürdük. El kitabının bütün bir bölümü bütün çeşitleri ve faaliyetleriyle birlikte devlete ayrılmış durumda. Yani her ne kadar iktidar toplumun her tarafına nüfuz etmişse ve ilişki ağları dahilinde ortaya çıkıyorsa da, bizler halen, mantıksal temeli iktidarı pekiştirmek ve icra etmek olan bir kurum olarak devleti merkezi bir noktada tutmanın önemine inanıyoruz. Devletler, sivil toplumu oluşturan bütün toplumsal güçler tarafından etkilenebilirler ancak aynı zamanda onları başlı başına birer toplumsal aktör haline getiren bir özerklik alanını da muhafaza ederler.

Üçüncü hedefimiz, “siyasetin toplumsal temelinin” genişleyen alanını sağlamlaştırmaktır. Zira iktidar aynı zamanda devletin dışında da konumlanmakta oluşu

siyaset sosyolojisinde uzun dönem çalışılan çıkar-temelli örgütsel güçlerin yanı sıra nüfuz etmiş iktidarı da dikkate almada kültürel kuramdaki hazır bilgilerden bazı- larını kabul etmeyi de eşit biçimde önemli kılıyor. Nitekim toplumsal karakteristi- ğin toplumsal yarılımlarla ilişkili olarak zamanla değişmesi, siyasallaşma kabili- yetlerini aynı biçimde değiştirmektedir. İşte burada feminist ve ırkçı bakış açıları- nın, sorunların, sonradan daha doğrudan siyasal gruplara –toplumsal hareketler, çıkar grupları, şirket faaliyeti komiteleri, polis ve yargı sistemi, siyasi partiler ve medyaya– akacak ve buralarda değişecek olan ilkel-siyasal gruplar –aileler, komşu- lar, korporasyonlar ve kiliseler ve hayırsever grupları dâhil olmak üzere gönüllü dernekleri– içinde nasıl siyasal konular haline gelebileceğine ilişkin değerli katkıları mevcuttur.

Son olarak dördüncü hedefimiz ise küreselleşme ve imparatorluğu siyaset sosyolojisine dâhil etmektir. İktidar açıkça aynı zamanda giderek küreselleşen bir ekonomi dâhilinde devletin (ve devlet sisteminin) dışında da konumlanmıştır ve bu da politik ekonomi üzerine odaklanmayı zorunlu kılmaktadır. Küresel iktidarla devletler, dış rekabetle başa çıkmak üzere ekonomi politikaları hayata geçirmeye ya da açıkça kendi ekonomilerini ve döviz kurlarını düzenlemeye yeltendiklerinde karşı karşıya gelirler. Küresel etkiler, 1950'lerden bu yana göçmenlerin artan bir hızla seyahat etmesine yol açan uluslararası göç süreçleriyle karmaşıklaşmaktadır. Aynı zamanda kültürel etkenler de bu göçmenlere nasıl muamele edildiğini ve hem iç politika hem de Birleşmiş Milletler ve ulus-ötesi hareketlerin de dâhil oldu- ğu uluslararası sivil toplumun gerçekleştirdiği güçlü etkenlerle nasıl bütünleştiğini şekillendirmektedir. Aynı esnada küreselleşmeye karşı karşı-önlemler ve bununla ilişkili uluslar arası güçler de toplumsal hareketler ve diğer protesto biçimler tara- fından tırmandırılmaktadır. Uluslar arası arena açıkça politik ekonomi ve kültürel kendini ifade açısından büyüyen bir sahne olarak şekillenmektedir.

Halen parçalı bir kuramsal alana şahit olmaktadır. Bu alandaki köklü ve yerleşik kuramlar, tartışmalı yeni kuramlar siyaset sosyolojisine dâhil olurken, rekabet halindeki yaklaşımlar kendilerini yerleşik olanlardan türemiş olarak hissetmeleri az da olsa söz konusu olduğunda onlarla tedirgin bir gerilim içinde bir arada var olmaktadır. Bizim açımızdan bu kuramsal alanın kuramsal tartışmalar açısından çeşitliliği, canlı tartışmaları ve kendini sınamayı teşvik etmesi nedeniyle onun sağlıklı olduğunun da işaretidir. Bizim kendi değerlendirmemiz odur ki, bir yanda akılcı seçim kuramı, diğer yanda kültürel dönüş, bir arada siyaset sosyolojisi kuramını zenginleş- tirebilir, hatta kendilerinden ötedeki kuramları da zenginleştirebilir. Bazı yazarlar şimdiden, bunların birbirine iliklenebileceği ve verimli bir ödünç alma ilişkisinin kurulabileceği alanlara işaret etmiş durumdadır. Örneğin Kiser ve Baudry, akılcı seçim kuramlarının kültürden hangi açılardan faydalanabileceğini tartışmakta ve Hobson ise feminist kuramın devlete ilişkin yapısalcı yaklaşımlarla birlikte nasıl kullanılabileceğini göstermektedir. El Kitabı'nın bütün bölümleri, kuramsal ve müs- takil biçimlerde, bazı açılardan kuramsal gerilimlerle mücadele etmekte ve yeni bin- yılda canlı bir siyaset sosyolojisine dönük patikalar önermektedir.